

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur difficile argumentum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

mat entia rationis; quia non cognoscit talem eminentiam, & prioritatem, ut fundantem distinctionem rationis, per ordinem ad suum intellectum, sed tantum per ordinem ad intellectum humanum; sicut non facit entia rationis, quando cognoscit essentiam hominis præbere intellectui humano fundamentum, ut concipiat, & distinguat in illa genus & differentiam. Quod ut clarè percipiatur.

19. Advertendum est, in distinctione virtuali quam agnoscunt Theologi in Deo, duo importari: unum de materiali, eminentiam scilicet divinæ naturæ, quæ præbet intellectui humano fundamentum illam concipiendi ut distinctam ab attributis; aliud de formali, nimirum distinctionem rationis, quam intellectus humanus apprehendit, & concipit in divina natura. Primum cognoscitur à Deo immediatè, & sine habitudine ad intellectum humanum; secundum verò solum mediatè, & per ordinem ad intellectum creatum: ex quo provenit, quòd Deus, cognoscendo talem distinctionem rationis, non facit ens rationis: quia ad formationem entis rationis requiritur, ut illud cognoscatur immediatè: nec sufficit quòd cognoscatur mediatè, & ut cognitum, vel factum, aut factibile ab alio intellectu.

ARTICULUS II.

Utrum scientia Dei sit attributum illius?

Hanc difficultatem movemus, tum ut magis divinæ scientiæ quidditatem declaremus, tum etiam, ut difficile argumentum quod contra communem sententiam fieri solet, diluamus.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

20. Dico igitur: Scientiam Dei esse attributum illius. Ita colligitur ex D. Thoma in præmio hujus quæstionis, ubi ait: *Post considerationem eorum quæ ad divinam substantiam pertinent, restat considerandum de his quæ pertinent ad operationem ipsius, & inter ea connumerat scientiam; atque adeo sentit, scientiam non spectare ad divinam substantiam, seu essentiam; sed esse quid consequens ad illam, per modum quasi proprietatis, & inter attributa ad operationem pertinentia collocari. Idem docet Damascenus libro 1, de fide cap. 4. his verbis: Sive bonum, sive iustum, sive sapientem, sive quicumque tandem aliud dicere libeat, non Dei naturam, sed quæ natura insunt exponis.*

21. Ratio etiam suffragatur, Attributum enim hoc modo definitur à Theologis; *Attributum est ratio quædam absoluta, necessariò, & formaliter existens in Deo, & virtualiter ad ejus essentiam consequens*: Atqui scientia Dei habet has omnes conditiones: Ergo est attributum. Major declaratur: Attributum dicitur esse *ratio absoluta*, ut excludantur divinæ relationes, quæ non sunt attributa. Dicitur *necessariò & formaliter existens in Deo*, ut per ly *necessariò*, excludantur actus liberi, qui sunt in Deo formaliter; & per ly *formaliter*, excludantur perfectiones secundum quid creaturarum, quæ non sunt in Deo formaliter, sed tantum eminenter. Denique additur, *ad essentiam Dei virtualiter consequens*, quia attributa sunt veluti proprietates divinæ essentiæ, quæ illam veluti trahunt ad aliam lineam, & ad

A illam consequuntur, saltem per rationem, cum fundamento in re, tanquam ad causam virtua-
lem, seu rationem à priori; eò ferè modò, quò
unitas, veritas, & bonitas, consequuntur ratio-
nem entis. Minor etiam probatur, quantum ad
singulas partes. Et in primis quòd scientia divina
sit aliquid absolutum, evidens est, cum sit com-
munis tribus personis sanctissimæ Trinitatis. Se-
cundò, quòd sit formaliter, & necessariò in Deo
existens, liquet ex dictis articulo præcedenti:
omnis enim perfectio simpliciter simplex, neces-
sariò, & formaliter in Deo existit. Tertio, quòd
sit virtualiter consequens ad divinam naturam,
& illam veluti trahens ad aliam lineam, proba-
tur. Intelligere constitutum divinæ naturæ res-
picit essentiam divinam, ut est in se intelligibilis
absolutè: scientia verò, ut est intelligibilis deter-
minatò modò, quatenus scilicet habet rationem
causæ: prudentia verò illam respicit, ut est su-
prema regula omnium agibilium, id est omnium
actuum divinorum: ars verò eandem respicit, ut
est ratio omnium factibilium ad extra: Ergo &c.

§. II.

Solvitur difficile argumentum.

C Contra hanc conclusionem objicitur difficile
argumentum, quod sub hac forma breviter
proponi potest. Intelligere constitutum natu-
ræ divinæ, formaliter quæ tale, est scientificum:
Ergo scientia in Deo, non est attributum, vir-
tualiter ab ejus essentia distinctum. Consequen-
tia patet, Antecedens probatur. Illud intelligere
est scientificum, quod attingit essentiam divi-
nam, ut habet rationem causæ respectu creatu-
rarum, vel ut est ratio à priori divinorum attri-
butorum: Sed intelligere constitutum, attingit
essentiam divinam, ut habet rationem causæ,
&c. Ergo formaliter quæ tale, est scientificum,
Major constat, Minor probatur. Intelligere in-
finitum, & comprehensivum debet attingere es-
sentiam divinam omnibus modis quibus est cog-
noscibilis: Sed intelligere constitutum, est in-
finitum, & comprehensivum: Ergo debet attingere
essentiam divinam omnibus modis quibus
est cognoscibilis; ac proinde, ut est causa creatu-
rarum, & ratio à priori attributorum. Minor
est certa, Major verò probatur. Ad rationem
comprehensionis requiritur, quòd tota cognos-
cibilitas objecti exhaustiatur, & quòd illud attingatur
sub quacumque ratione, & modo quò est
cognoscibile: Ergo intelligere infinitum & com-
prehensivum, debet cognoscere essentiam divi-
nam omnibus modis quibus cognoscibilis est.
Respondent aliqui, Quòd licet intelligere con-
stitutivum naturæ in Deo sit infinitum, & com-
prehensivum; non tamen propterea attingit es-
sentiam divinam, quatenus formaliter habet ra-
tionem causæ; quia non est infinitum absolutè,
& omnibus modis, sive secundum omnes lineas,
etiam attributales, sed solum intra propriam li-
neam naturæ: unde sicut natura divina, quam-
vis infinita, quæ talis tamen formaliter, non in-
cludit in suo conceptu quidditativo relationes, &
attributa, sed radicaliter tantum, ut plures exi-
stimant; ita & intelligere constitutum, quam-
vis infinitum, & comprehensivum, non includit
tamen formaliter omnes particulares modos in-
telligibilitatis, quibus natura divina est cognos-
cibilis, & qui pertinent ad attributa; qualis est
intelligibilitas per modum causæ, vel ut est ratio
agibilium,

agibilem, aut factibilem, sed radicaliter tantum: quia modus continendi naturæ, non petit, nec patitur alium modum continendi suas proprietates, quam per modum principij radicalis. Sicut ergo divina scientia, quamvis intra propriam lineam infinita, non attingit tamen essentiam divinam, quatenus est ratio agibilem, vel factibilem, sed hoc pertinet ad prudentiam, & artem divinam, quæ sunt attributa à scientia virtualiter distincta: ita & intelligere constitutum, quamvis infinitum, non includit tamen formaliter; sed tantum radicaliter, modum cognoscendi essentiam divinam, ut causam creaturarum, vel rationem à priori attributorum.

24. Hæc solutio, quamvis subtilis, non videtur tamen plenè evacuare difficultatem argumenti: si enim intelligere constitutum sit infinitum intra propriam lineam, ut reverè est, attingit ipsam divinam essentiam, formaliter quatenus habet rationem naturæ, ac proinde, quatenus est ratio à priori divinorum attributorum: in hoc enim consistit proprius conceptus naturæ divinæ, ut talis est: Sed intelligere quod attingit divinam essentiam, ut rationem à priori, & causam virtualement attributorum, est scientificum: Ergo intelligere constitutum, formaliter quæ tale, est scientificum; & sic recurrit difficultas argumenti propositi.

25. Meliùs ergo respondetur cum Salmanticensibus, hic disp. 1. dubio 4. §. 4. negando Antecedens, ad cujus probationem, nego Minorem: ad probationem illius, distinguo Maiorem. Intelligere infinitum, & comprehensivum, debet attingere essentiam divinam, omnibus modis, &c. qui pertinent ad rationem *Quæ*, concedo Majorem: qui pertinent ad rationem *Sub qua*, nego Majorem. Quæ distinctio, concessa Minori, applicari debet Consequentia.

26. Explicatur hæc responsio, ex doctrina quam tradit D. Thomas supra quæst. 1. art. 1. ad 2. ubi docet, quòd hæc conclusio, *terra est rotunda*, potest pertinere ad diversas scientias specie distinctas, prout attingitur per diversa media: ut enim attingitur per medium mathematicum, pertinet ad Mathematicam; ut verò attingitur per medium physicum, spectat ad Philosophiam &c. Sicut ergo eadem rotunditas terræ, attingitur à Mathematico, & à Philosopho, tanquam ratio quæ cognoscitur: quia tamen substat diversis medijs, & diversæ rationi *sub qua*, pertinet ad diversas scientias. Ita similiter, quamvis essentia divina cognoscatur, quatenus est causa creaturarum, & ratio à priori attributorum, per intelligere constitutum naturæ divinæ, & per scientificum, & attributale: quia tamen per primum essentia divina, ut causa, attingitur solum ut ratio *quæ*: per secundum verò, ut ratio *sub qua*: ideo primum virtualiter distinguitur à secundo; sicut & scientia, propter eandem rationem, virtualiter distinguitur in Deo, à prudentia, & arte: licet enim Deus per suam scientiam cognoscat suam essentiam esse primam rationem agibilem, & factibilem; illa tamen ratio in scientia se habet solum ut ratio *quæ*: in arte verò, & prudentia, ut ratio *sub qua*.

ARTICVLVS III.

Varie scientie Dei divisiones exponuntur.

Licet divina scientia ex parte Dei unica & simplex sit, utpote infinita & illimitata, & omnia in essentia Dei tanquam in causa perfectissimè comprehendens; nihilominus ex parte creaturarum, & objectorum materialium circa quæ versatur, multiplex est, & in varias quasi species à Theologis dividi solet.

27. Primo dividitur in speculativam & practicam, de qua divisione agit S. Thomas hic articulo 16. Scientia speculativa est illa, quæ est de re quam Deus solum cognoscit, & non efficit; qualis est illa, quæ versatur circa res merè possibiles, quas Deus potest quidem facere, sed non facit. Practica verò illa dicitur, quæ non solum cognoscit, sed etiam efficit suum objectum: qualem infra dicemus esse scientiam visionis, ut applicatam per decretum. Unde cum scientia Dei sit causa omnium rerum, quas Deus, vel se solo, vel per alias causas in aliqua differentia temporis facit, de omnibus rebus creatis habet scientiam practicam. *Mala etiam* (ut dicit S. Thomas in fine ejusdem articuli) licet ab eo non sint operabilia, tamen aliquo modo sub cognitione practica ipsius cadunt, sicut & bona, in quantum permittit, vel impedit, vel ordinat ea: sicut & agerudines cadunt sub practica scientia medici, in quantum per artem suam curat eas.

28. Secundò dividitur scientia divina in necessariam, & liberam. Prima est illa quæ antecedit decretum, & liberam determinationem voluntatis divinæ, & quæ non attingit existentiam rerum, sed tantum earum essentiam & quidditatem, quæ aliter se habere non potest. Secunda verò illa dicitur quæ supponit decretum, ac in eo fundatur, & quæ circa res existentes, aut futuras versatur.

29. Tertia divisio, quæ valde celebris, & frequens est apud Theologos, est in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis: de qua agit S. Thomas hic art. 9. & cuius meminit 3. p. quæst. 10. art. 2. ad 2. & 1. contra Gentes cap. 66. & 69. Prima ut dicit S. Doctor hic art. 9. illa est quæ versatur circa ea, quæ nec sunt, nec fuerunt, nec erunt, & dicitur *simplicis notitiæ, seu intelligentiæ*, ad excludendam admixtionem ejus quod est extra genus notitiæ, sicut est existentia rerum, quam addit scientia visionis; vel ordo voluntatis ad res scitas producendas, quam addit scientia approbationis, ut docet quæst. 3. de verit. art. 3. ad 8. Secunda verò est illa quæ attingit ea quæ sunt, fuerunt, vel erunt, & vocatur *Visionis*, metaphorà sumptà à potentia visiva: sicut enim oculus videt, & intuetur objecta sibi præsentia; ita scientia Dei, quatenus fertur in res præteritas, & futuras, ut præsentem in æternitate, modo infra explicando, dicitur illas videre, & intueri. Unde idem S. Doctor quæst. 2. de verit. art. 9. ad 2. *Dicitur scientia Visionis in Deo, ad similitudinem visus corporalis, qui res extra se positas intuetur.*

39. Ultima divisio est in scientiam approbationis, & improbationis. Scientia approbationis, est ipsamet scientia visionis, quatenus versatur circa bona, & quatenus supponit decretum, & approbationem voluntatis divinæ. Scientia verò improbationis, aut reprobationis, est eadem scientia visionis, quatenus fertur in mala, & in peccata.